

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 186/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusministeriö
- lakimies Anne Kumpula, sosiaali- ja terveysministeriö

- toimistopäällikkö Outi Arponen, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto
- dosentti, oikeustieteen tohtori Kirsti Kurki-Suonio.

Viitetiedot

Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset liittyvät tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioista ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 täytäntöönpanoon. Tämän asetuksen valmistelun aikana lakivaliokunta on antanut ehdotuksesta lausunnot LaVL 23/2002 vp ja LaVL 4/2002 vp.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevista asioissa annetun neuvoston asetuksen soveltamisesta. Laisa annettaisiin asetuksen soveltamisen edellyttämät täydentävät kansalliset säännökset muun muassa toimivaltaisesta tuomioistuimesta toi-

nessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa annetun tuomion tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevista asioista sekä keskusviranomaisesta.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan asetuksesta johtuvia seurannaismuutoksia viiteen eri lakiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2005.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003 (ns. Bryssel IIa -asetus) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Sitä sovelletaan pääosiltaan kuitenkin vasta 1 päivästä maaliskuuta 2005. Kuten Bryssel IIa -asetuksen nimikkeestä ilmenee, sillä korvataan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000 (ns. Bryssel II -asetus).

Bryssel IIa -asetuksen aineellinen soveltamisala on laajempi kuin Bryssel II -asetuksessa, sillä avioliiton purkamista koskevien asioiden lisäksi se käsittää myös vanhempainvastuuta koskevat asiat. Viimeksi mainituilla asioilla tarkoitetaan lapsen huoltoon, tapaamisoikeuteen ja edunvalvontaan kuuluvia asioita. Vanhempainvastuun piiriin kuuluvat myös lapsen sijoittaminen sijaisperheeseen tai hoitolaitokseen.

Bryssel IIa -asetuksessa edellytetään eräin osin annettavaksi sitä täydentävää kansallista sääntelyä. Tarvittava sääntely toteutetaan hallituksen esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla.

Yksityiskohtana lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota 3. lakiehdotuksen 8 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään siitä, minkä kunnan sosiaalilautakunnalle sopimus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on esitettävä vahvistettavaksi, jos lapsella ei ole asuinpaikkaa Suomessa. Ehdotetun säännöksen mukaan vahvistamistoimivalta kuuluu sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsella on viimeksi ollut Suomessa asuinpaikka tai, jos lapsella ei ole ollut

Suomessa asuinpaikkaa, sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsen vanhemmilla tai jommallakummalla vanhemmista tai huoltajaksi esitetyllä henkilöllä on asuinpaikka. Jos minkään kunnan sosiaalilautakunta ei näiden sääntöjen mukaan ole toimivaltainen, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi Helsingin kaupungin sosiaalilautakunnalle.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan momentin sisältö on osittain virheellinen, koska lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 7 §:n mukaan sosiaalilautakunta voi vahvistaa vain sellaisia vanhempien lapsen huollosta tekemiä sopimuksia, joissa huolto uskotaan joko molemmille vanhemmille yhteisesti tai yksin toiselle vanhemmalle. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa 3. lakiehdotuksen 8 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että siitä poistetaan sanat "tai huoltajaksi esitetyllä henkilöllä".

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 3. lakiehdotuksen 8 § muutettuna seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotus

8 §

Sopimuksen vahvistaminen

(1 mom. kuten HE)

Jos lapsella ei ole asuinpaikkaa Suomessa, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsella on viimeksi ollut Suomessa asuinpaikka tai, jos lapsella ei ole ollut Suomessa asuinpaikkaa, sen kunnan sosiaalilautakunnalle, missä lapsen vanhemmilla tai jommallakummalla vanhemmista (*poist.*) on asuinpaikka. Jos minkään kunnan sosiaalilautakunta

kunta ei edellä sanotun mukaan ole toimivaltainen, sopimus on esitettävä vahvistettavaksi Helsingin kaupungin sosiaalilautakunnalle.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Susanna Rahkonen /sd	Petri Salo /kok
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Pertti Salovaara /kesk
	Lasse Hautala /kesk	Minna Siirö /vas
	Tatja Karvonen /kesk	Timo Soini /ps
	Petri Neittaanmäki /kesk	Astrid Thors /r
	Heli Paasio /sd	Marja Tiura /kok
	Lyly Rajala /kok	Jan Vapaavuori /kok.
	Tero Rönkä /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.